

Способи вивчення об'єкта в дослідженнях з естетичного сприйняття середовища

Г. О. Осиченко, *Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

Автором проаналізовано понад 280 досліджень за останні 40 років з естетичного сприйняття середовища в ландшафтознавстві, психології, естетиці, мистецтвознавстві та архітектурі. Дискусійним моментом у дослідженнях природних і антропогенних ландшафтів залишаються способи вивчення об'єкта сприйняття (таблиця 1).

Способи та методи вивчення об'єкта сприйняття

Таблиця 1

Назва	Короткий опис
Натурний (польовий) спосіб <i>Field-based methods</i>	Це дослідження на місці. Безпосередній контакт суб'єкта з об'єктом дослідження, повне занурення у об'єкт. Переважає чуттєве сприйняття і емоційна оцінка. Динамічне сприйняття в русі. Мультисенсорність сприйняття всіх компонентів об'єкта (форми, кольору, фактури, текстури, вологості повітря, звуків, шуму, запахів, прохолоди і т.д.) <i>Сфера застосування: Формально-композиційний підхід, пейзажний підхід, синтаксичний підхід, феноменологічні дослідження</i>
Спосіб заміщення <i>Surrogate methods</i>	Об'єкт замінюється моделлю, різною мірою наближеною до об'єкта, і досліджується модель об'єкта. В якості моделей виступають фотографії, креслення, карти, тривимірні моделі, слайди. Переважає візуальне сприйняття та раціональна оцінка <i>Сфера застосування: Формально-композиційний підхід, синтаксичний підхід, еволюційний підхід, когнітивний підхід, феноменологічний підхід</i>
Вимірні методи <i>Measurement methods</i>	Вимірювання окремих параметрів об'єкта або його замінника для підвищення надійності та достовірності <i>Сфера застосування: Застосовується для уточнення всіх способів дослідження</i>

Натурний спосіб відображає найбільш повно сприйняття антропогенного і природного ландшафту людиною. Такі замінники середовища, як карти, креслення відносяться до сфери професійної мови, і не використовуються для звичайних реципієнтів. Але й фотографія, будучи площинною копією простору, слабо відображає особливості реального візуального сприйняття. При способі заміщення втрачається вся повнота відчуттів, зменшується ступінь емоційного впливу, не враховується рух і час, втрачається контекст зовнішнього оточення об'єкта. З точки зору

достовірності умов сприйняття натурний спосіб має незаперечні переваги. Основним же фактором, що стримує його використання, залишається дороговизна і трудомісткість проведення робіт. Тому спосіб заміщення частіше використовується в дослідженнях. Проте останнім часом частина дослідників дотримується думки про чималі переваги способу заміщення. У якості аргументів наводяться такі переваги використання фотографій і комп'ютерних візуалізацій: 1) усунення побічних впливів (запахів, спеки, холоду, освітлення і т.д.), які носять мінливий характер, що дозволяє реципієнтові зосередитися тільки на візуальних якостях об'єкта, 2) однакові умови сприйняття для всіх порівнюваних об'єктів; 3) «відстороненність» реципієнта від об'єкта створює умови «незацікавленості» судження; 4) все разом призводить до нівелювання суб'єктивності сприйняття.

Але слід також при виборі способів вивчення об'єкту ще врахувати мету дослідження. У наукових цілях, при дослідженні процесу сприйняття достовірність забезпечить натурний спосіб, при вирішенні практично зорієнтованих завдань, а також теоретичних, спрямованих на пошуки універсального в естетичному сприйнятті, можливе використання способу заміщення об'єкта.